

PIOTR SZTOMPKA

Kongres Kultury Akademickiej Kraków, 20-22 marca 2014 r.

Z inicjatywy Profesora Piotra Sztompki, członka rzeczywistego PAN, w ramach jubileuszu 650-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego odbędzie się w Krakowie w dniach 20-22 marca 2014 r. Kongres Kultury Akademickiej. Od pewnego czasu w środowisku akademickim w Polsce narasta niepokój na temat kierunku, w jakim zmierzają uczelnie wyższe, i coraz częściej pojawiają się głosy krytyczne. Najstarszy polski uniwersytet, a zgodnie z dwoma niezależnymi rankingami z tego roku także najlepszy, uważa za swój obowiązek otworzyć poważną debatę dotyczącą najważniejszych problemów, dylematów i wyzwań, przed którymi stoi instytucja uniwersytetu i środowisko akademickie w Polsce w drugim dziesięcioleciu XXI wieku. Z Krakowa powinno wyjść mocne przesłanie wskazujące na możliwość twórczego powiązania wielkiej europejskiej tradycji uniwersyteckiej z warunkami, jakie stwarzają nowe czasy. Tu także musi zostać mocno wyartykułowany protest przeciwko zarzuceniu idei uniwersytetu na rzecz źle pojmowanej nowoczesności. „Rewitalizacja” kultury akademickiej oznacza skupienie uwagi na trzech obszarach: wartościach, regułach postępowania oraz standardach osiągnięć.

Tak więc Kongres chce poddać dyskusji na jedenastu sesjach – trzech plenarnych i ośmiu sympozjach – następujące obszary tematyczne:

- Idea uniwersytetu dzisiaj: instytucja badawcza i dydaktyczna (model Humboldta, „research university”), czy tylko szkoła na wyższym poziomie?
- Idea dydaktyki uniwersyteckiej: kształtowanie osobowości („bildung”) i wychowywanie obywatelskie, czy tylko przekazywanie informacji?
- Etos akademicki dzisiaj (w środowisku profesorskim). Idea „dobrych praktyk” w nauce i kształceniu. Nowatorstwo czy rutyna w treściach nauczania? Wysokie wymagania czy pobłażliwość w ocenach?
- Standardy i aspiracje w środowisku studenckim. Zdrowa konkurencja i „fair play” czy akceptacja cwaniactwa?
- Relacje wykładowców i studentów: co z ideą mistrza, wzorca osobowego, autorytetu moralnego w warunkach masowej, anonimowej edukacji? I co z elementarnymi za-

- sadami dobrego wychowania w odniesieniu studentów do wykładowców w czasach rozpanoszonego chamstwa?
- Kulturotwórcza rola uniwersytetu w szerszym środowisku (w tym rola kultury studenckiej, masowych imprez studenckich typu juwenaliów, maratonów itp). „Miasta uniwersyteckie” z dużą populacją studentów i ich specyfika.
 - Kosmopolityzm i patriotyzm środowiska uniwersyteckiego: wartości sprzeczne czy komplementarne w epoce globalizacji (nauka wprawdzie nie zna ojczyzny, ale mają ojczyznę uczeni)?
 - Polityzacja i ideologizacja uniwersytetu: czy idea „wieży z kości słoniowej” i „Wertfreiheit” ma szanse obrony? Czy w roli akademickiej (w odróżnieniu od zwykłej roli obywatelskiej) jest miejsce na lansowanie poglądów politycznych i czy status społeczny w obrębie uniwersytetu, np. tytuł profesorski, może legitymizować poglądy pozanaukowe, ideologiczne bądź polityczne wyrażane poza uniwersytetem (np. w mediach, debatach na tematy pozanaukowe czy organach władzy państwowej).
 - Komercjalizacja, „finansjalizacja” i biurokratyzacja jako zagrożenie dla misji uniwersytetu: czy „nauka postakademicka” nie niszczy centralnych, wspólnotowych wartości nauki akademickiej? Czy relacje edukacyjne nie przekształcają się w transakcje?
 - Parametryzacja i naukometria: przyszłość kryteriów uznania naukowego i selekcji najlepszych czy też ślepa uliczka? Czy wybitność jest mierzalna? Czy geniusz da się określić w punktach?
 - Czy uniwersytet może być instytucją demokratyczną, czy też wymaga jasno określonej, merytokratycznej hierarchii?
 - Dewaluacja pojęcia „uniwersytetu”. Czy każda szkoła wyższa musi być „uniwersytetem”? Czy uniwersytet z przymiotnikiem („uniwersytet rolniczy”, „uniwersytet techniczny”) to jeszcze uniwersytet czy szkoła zawodowa?
 - Czym tłumaczyć spadek autorytetu środowiska naukowego i społecznego zaufania do nauki?
 - Czym wytłumaczyć nasilenie się patologii życia uniwersyteckiego: plagiat, manipulowanie wynikami badawczymi, naruszenia dyscypliny i lekceważenie obowiązków, rutynizacja dydaktyki, nadużywanie pozycji akademickiej wobec studentów, erozja zasad dobrego wychowania wśród studentów, osiągnięcia pozorne, *ghost writing*, manipulacje nazwami stanowisk i tytułami naukowymi, zinstytucjonalizowane strategie omijania standardów i reguł, przeciąganie terminów recenzji życiowo istotnych dla kandydatów „na stopień”, recenzje „grzecznościowe” – negatywne z pozytywnymi konkluzjami itp.

Uczestnikami Kongresu będą zaproszeni imiennie wybitni przedstawiciele polskich uczelni wyższych trzech kategorii: (a) osoby o statusie uznanych „mistrzów”, (b) młodszy

wybijający się pracownicy nauki, (c) wyróżniający się doktoranci lub nawet wybitni studenci.

Przygotowaniami, już znacznie zaawansowanymi, kieruje Rada Programowa, której przewodniczy prof. Piotr Sztompka, a w skład której wchodzi profesorowie: Maria Flis, Karol Musioł, Ryszard Nycz, Jan Woleński i Andrzej Zoll. Sekretarzem Rady jest dr Krzysztof Matuszek.

Patronat honorowy objęła Pani Minister Barbara Kudrycka.

Kraków, 24 maja 2013 r.

The Congress of Academic Culture

The Jagiellonian University at Krakow celebrating its 650-th anniversary will host in March 2014 the Congress of Academic Culture. It is the response to the growing doubts about the ascendance of "postacademic science" and "educational industry", away from the traditional idea of the university. The erosion of academic ethos, values and standards, as well as the neglect of the research mission of the university must be stopped, without losing the opportunities provided by the explosive development of university education in the XXI century. The Congress will open the floor for the debate of three generations: established "masters", rising "stars" and promising graduate students.

Key words: academic culture, academic ethos, postacademic science, idea of the university